

# Toidu käitlemise ja -ohutuse erijuhis

Downloaded 26.10.2026

Viimati uuendatud 16.09.2026

# Sisukord

|                                                |          |
|------------------------------------------------|----------|
| <b>Toidukäitleja erijuhis .....</b>            | <b>3</b> |
| <i><b>Soovitused toidukäitlejale .....</b></i> | <b>3</b> |
| <i><b>Tapmine lihaks .....</b></i>             | <b>5</b> |

# Toidukäitleja erijuhis

Peamine eesmärk on säilitada **sõjalises eskalatsioonis** toidu käitlemine ja toidu kättesaadavus võimalikult kaua tagades seajuures, et **toit on ohutu**.

Toiduahela (tootmine–töötlemine–ladustamine–transport–jaemüük/toitlustus) puhul ei ole olukorra eskaleerumisel võimalik tegevust alati kiiresti ümber korraldada ilma toiduohutuse ja varustuskindluse riskita. Seetõttu tuleb juba tavaolukorras koostada toimepidevuse plaan, kus on läbi mõeldud erinevad stsenaariumid. Juhuks kui tavapärane toimimine ei ole võimalik, peab olema plaan käitlemise jätkamiseks või lõpetamiseks.

*Toidu käitlemine on toidu tootmise-, töötlemise- ja turustamise kõik etapid, kaasa arvatud import, alates toidu esmatootmisest kuni selle hoiustamise, transpordi, müügi või lõpptarbijale tarnimiseni.*

Viimati uuendatud 16.09.2026

## Soovitused toidukäitlejale

| Faas | Soovitused |
|------|------------|
|------|------------|

## Tavaolukord

Valmistu sõjaliseks eskalatsiooniks.

- Koosta toimepidevusplaan hübrüidründe olukorraks.

- Mõtle läbi, kuidas erinevad olukorrad mõjutavad Sinu toidukäitlemist (nt häired sisendite saamisel, suure ulatused elektrikatkestused, rahutused jms) ning kuidas tagada toimepidevus 72h, 2 nädala ja pikema aja vaates, näiteks:

- tootmisel on soovituslik püsida senise toidukäitlemise valdkonnapiirides ning vajadusel kitsendada sortimenti, sest sel juhul on toiduohutust tagavad protsessid juba eelnevalt hinnatud ja riskid maandatud. Tegevuse kitsendamisel kriisi olukorras ei ole enesekontrolliplaani muutmine ajakriitiline.

- soovituslik on toota vähem ressursi nõudvaid tooteid (ja võimalusel nende tootmismahu suurendamine), et viia tooted turule sh tekitada laovarud ja kaaluda lisaladustamise võimalusi.

- eelistatud on kauasäilivad ja eritemperatuuri mittenõudvad tooted, mis on tarbija jaoks kohe tarbitavad või vähese lisaressursiga valmistatavad ja hoiustatavad, sest sõjalises eskalatsioonis võivad elanikkonna toidu säilitamise ja valmistamise tingimused olla piiratud.

- 

jäätmetekäitlus kriisi hilisemates etappides kui teenusepakkuja töö on häiritud või teenust ei osutata.

- Mõtle läbi, millistest kriitilistest ressurssidest (elekter, tehnika, kütus, vesi, tööjõud) sõltub Sinu toidukäitlemine kõige enam ja millised oleksid alternatiivid sh varud või asendused, nende häirete korral.

- Mõtle läbi, millistest sisenditest sõltub Sinu toidukäitlemine kõige enam ja millised oleksid alternatiivid häirete korral (üks või mitu sisendit muutub kättesaamatuks) sh toidu alternatiivsed koostisosad ja nende kättesaadavus (nt tarnetingimused, aeg jne), näiteks:

- tootmisspetsiifilised sisendid nagu tooraine sh abained ja lisained, kestad, pakendid, puhastus- ja desinfitseerimisvahendid, kaitseriietused jms;

- varude ladustamisvõimalused, sh lisaladustamisvõimalused juhaks kui tootmisvõimsust ajutiselt suurendatakse teatud toodete puhul;

- kohalike või väikeettevõtete potentsiaalsete tarnijatena kasutamine.

- Mõtle läbi, kuidas tagada käitlemisvõimsus ja -tingimused. Mõtle läbi näiteks järgmised aspektid:

- kuidas garanteerid head hügieeningimused. **Hea hügieenitava järgimine on prioriteet, et vältida terviseriske**, sest meditsiiniline abi elanikkonnale võib olla piiratud;

- sõltuvalt oma tegevusvaldkonnast planeeri kuidas tagada külmaahela katkematus võimalike ulatuslike elektrikatkestuste ja/või logistika muudatuste korral. Külmaahela katkemisel võib toit kiirelt rikneda. Sügavkülmutatud toodete sulamisel ei tohi neid uuesti külmutada, vaid need tuleb suunata kiireks realiseerimiseks (nt kuumtöötamise või muu töötamise läbi toodeteks valmistamine, annetamine supikööki vms);

- sõltuvalt oma tegevusvaldkonnast kuidas tagada kuumtöötamisvõimalused;

- kuidas veendud toiduohutuses, kui tavapärane laboriteenus ei pruugi enam olla kättesaadav (nt transpordi takistuste või labori mittetoimimise tõttu). Kaalu toidu analüüside või kiirtestide tegemise omavõimekuse loomist või olemasoleva võimekuse tõstmist või alternatiivseid meetmeid toiduohutuse tagamiseks;

- mis on võimalikud pakendite ja märgistuste alternatiivid. Võib tekkida vajadus pakendite asendamiseks ja lisakleebiste kasutamiseks, et kindlustada tarbijatele tervise seisukohast oluline info (allergeenid, kiiresti riknevate toitude säilimisajad);

- kaardista käitlemise seiskohalt võtmeid ja nende võimalik asendamine.

- Valmista ette töötajad kriisilukorraks (rollid, asendajad, koolitus).

- Hinda toimepidevuse plaani arvestades võimalikke olusid sõjategevuse olukorras ja täiendada seda vajadusel. Näiteks:

- Kui käitlemiskoht on potentsiaalselt suuremas ohu piirkonnas, mõtle läbi ja otsusta, kas ja kuidas jätkad.

- Mõtle läbi, mis saab kui piirkonnas toimub ulatuslik evakuatsioon. Juhul kui jätkad potentsiaalselt tegevust, siis mõtle läbi, kuidas sõjaline konflikt mõjutab sinu tegevust. Optimeeri oma tegevust (vähenda, lihtsusta, arvesta piiratud ressurssidega).

- Hoida toimepidevuse plaan ajakohasena.

- Loo võrgustik mis võimaldab vajadusel varusid või toodangut jagada või ümberjaotada.

|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Hübriidrünn</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Täida ametivõimude korraldusi.</li> <li>• Võta kasutusele oma toimepidevuseplaan.</li> <li>• Ole valmis oluliste teenuste katkemiseks ning alternatiivsete lahenduste kasutuselevõtmiseks.</li> <li>• Taga käitlemiseks esmatähtsusega sisendite varud vastavalt oma ettevõtte vajadustele.</li> <li>• Valmistu sõjategevuse olukorraks – vaata kriitiliselt üle toimepidevuseplaan.</li> </ul> |
| <b>Sõjategevus</b> | <p>Lahingutegevuse olukorras on olud väga kiiresti muutuvad.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Täida ametivõimude korraldusi.</li> <li>• Juhul kui jätkad käitlemisega, siis ole valmis oluliste teenuste pikemaajaseks katkemiseks ning alternatiivsete lahenduste kasutuselevõtmiseks.</li> </ul>                                                                                                                           |

Viimati uuendatud 16.09.2026

## Tapmine lihaks

| Faas | Soovitus |
|------|----------|
|------|----------|

|                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Tavaolukord</b>  | <p>Valmistu sõjaliseks eskalatsiooniks.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Koosta toimepidevusplaan, mh <ul style="list-style-type: none"> <li>- mõtle läbi kuidas erinevad olukorrad mõjutavad tapamaja tegevust (nt häired sisendite saamisel, suure ulatusega rahutused, liikumispiirangud jmt), sh loomade tapavajaduse kasv (loomapidajad vähendavad loomade arvukust) ja kuidas tagada toimepidevus 72h, 2 nädala ja pikema aja vaates.</li> <li>- millistest sisenditest sõltub tapamaja tegevus kõige enam ja millised oleksid alternatiivid häirete korral (üks või mitu sisendit muutub kättesaamatuks), sh tarneahela toimivus.</li> <li>- hinda, kuidas mõjutavad kriitiliste ressursside (elekter, kütus, vesi, tehnika, tööjõud) häired või puudus käitlemist ning millised on siin alternatiivsed lahendused, sh ka jäätmekäitlusega seonduv, infosüsteemide ja automaatikasüsteemide toimimine jmt.</li> <li>- hinda, kui suuri varusid vajad tegutsemiseks ning juhul kui varud puuduvad või praegused varud on väiksemad, siis tekita esmatähtsate sisendite varud.</li> <li>- hinda ootetarandiku mahutuvust ja võimalusi seda suurendada, kui loomade tapavajadus kasvab, sh mõtle läbi ka loomade söötmine ja söödavarud.</li> <li>- hinda rümpade jahutamisvõimalusi kui loomade tapavajadus kasvab ja planeeri võimalikud alternatiivsed jahutamislahendused; kaalu lihalõikuse loomise võimalusi</li> <li>- kuidas tagada toiduohutus ja võimalik kontroll.</li> <li>- valmista ette töötajad kriisilukorraks (rollid, asendused), mh kaardista toimepidevuse seisukohast võtmeisikud ja mõtle läbi nende asendused ning koolitused.</li> </ul> </li> <li>• Mõtle läbi toimepidevusplaan, juhul kui jätkad potentsiaalselt tegevust sõjategevuse olukorras <ul style="list-style-type: none"> <li>- mõtle, mis saab tegevusest siis, kui piirkonnas toimub ulatuslik evakuatsioon.</li> <li>- juhul kui jätkad potentsiaalselt tegevust, siis mõtle läbi, kuidas mõjutab sõjaline konflikt tapamaja tegevust ning optimeeri oma tegevust (vähenda, arvesta piiratud ressurssidega, suurenenud nõudlusega).</li> </ul> </li> </ul> |
| <b>Hübriidrünne</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Täida ametivõimude korraldusi.</li> <li>• Ole valmis oluliste teenuste katkemiseks ning alternatiivsete lahenduste kasutuselevõtmisele.</li> <li>• Võta kasutusele oma toimepidevusplaan.</li> <li>• Taga tegevuseks esmatähtsusega sisendite varud vastavalt oma ettevõtte vajadustele</li> <li>• Arvesta, et vajalike sisendite kättesaadavus võib katkeda või olla piiratud</li> <li>• Valmistu sõjategevuse olukorraks – vaata üle toimepidevusplaan</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Sõjategevus</b>  | <p>Lahingutegevuse olukorras on olud väga kiiresti muutuvad.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Täida ametivõimude korraldusi.</li> <li>• Juhul kui jätkad tegevusega, siis ole valmis oluliste teenuste pikemaajaseks katkemiseks ning alternatiivsete lahenduste kasutuselevõtmisele.</li> <li>• Arvesta, et vajalike sisendite kättesaadavus võib katkeda või olla piiratud.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

Viimati uuendatud 16.09.2026